

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

Secția a treia

**CAUZA PAROHIA GRECO-CATOLICĂ
SFÂNTUL VASILE POLONĂ ÎMPOTRIVA ROMÂNIEI**

(Cererea nr. 65965/01)

Hotărâre

Strasbourg

7 aprilie 2009

Definitivă

7/07/2009

Hotărârea poate suferi modificări de formă.

În cauza Parohia greco-catolică Sfântul Vasile Polonă împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, *președinte*, Elisabet Fura-Sandström, Corneliu Bîrsan, Boštjan M. Zupančič, Alvina Gyulumyan, Ineta Ziemele, Ann Power, *judcători*, și Santiago Quesada, *grefier de secție*,

după ce a deliberat în camera de consiliu, la 17 martie 2009, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 65965/01 îndreptată împotriva României, prin care o parohie situată în acest stat, Parohia greco-catolică Sfântul Vasile Polonă („reclamanta”), a sesizat Curtea la 27 ianuarie 2001 în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („convenția”).

2. Reclamanta a fost reprezentată, inițial, de M. Macovei și I. Banu, avocați în București, și, în prezent, de N. Popescu, avocat în București. Guvernul român („Guvernul”) este

reprezentat de agentul guvernamental, domnul R.-H. Radu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. La 29 noiembrie 2007, președintele secției a treia a hotărât să comunice Guvernului cererea. În conformitate cu art. 29 § 3 din convenție, acesta a hotărât, de asemenea, că admisibilitatea și fondul cauzei vor fi examinate împreună.

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

4. Reclamanta este Parohia greco-catolică Sfântul Vasile Polonă, aflată sub tutela Arhidiocezei Române Uniate din Alba Iulia și Făgăraș, cu sediul în București.

1. Acțiunea în evacuare introdusă de reclamantă împotriva parohiei ortodoxe

5. La 19 februarie 1992, reclamanta a chemat în judecată în fața Judecătoriei București parohia ortodoxă care utiliza mai multe bunuri situate pe strada Polonă nr. 50, și anume o biserică, o casă parohială și terenul aferent. Aceasta a susținut că a pierdut bunurile respective în fața parohiei ortodoxe în 1948, după dizolvarea cultului greco-catolic prin Decretul-lege nr. 358/1948. Întemeindu-și acțiunea pe art. 480 C. civ. care reglementează protecția dreptului de proprietate, reclamanta urmărea să reintre în posesia acestor bunuri a căror proprietate nu o pierduse niciodată.

6. Prin hotărârea din 16 noiembrie 1992, judecătoria a respins acțiunea reclamantei, considerând că aceasta nu ar fi trebuit să introducă o acțiune în evacuare, ci în revendicare.

7. Reclamanta a formulat recurs, argumentând că acțiunea în revendicare, prin care se comparau două titluri de proprietate, era inadecvată, întrucât parohia ortodoxă nu deținea niciun titlu.

8. Prin hotărârea din 11 iunie 1993, Tribunalul București a admis argumentul prezentat de parohia ortodoxă, care se referea la calitatea de a sta în justiție a reclamantei, și pe care judecătoria nu îl examinase.

9. La 16 februarie 1994, în urma trimiterii, Judecătoria București a respins acțiunea reclamantei ca inadmisibilă. Judecătoria a hotărât că, din moment ce credincioșii care frecventau biserica respectivă erau ortodocși, parohia ortodoxă era singura care avea dreptul să utilizeze biserica și avea calitatea de a sta în justiție. Potrivit instanței, documentele care atestau dreptul de proprietate al reclamantei erau irelevante în speță.

10. Reclamanta a introdus apel.

11. Prin hotărârea din 19 decembrie 1994, după mai multe amânări ale pronunțării, Tribunalul București a respins apelul reluând motivarea judecătoriei.

12. Reclamanta a formulat recurs.

13. Prin hotărârea din 25 septembrie 1995, Curtea de Apel București a admis recursul, considerând că hotărârea Tribunalului București nu era motivată în raport cu obiectul acțiunii.

14. În urma trimiterii, prin încheierea din 12 decembrie 1996, la cererea părților, Tribunalul București a suspendat cauza până la 20 februarie 1997 în vederea negocierilor pentru o eventuală soluționare amiabilă a cauzei.

15. Ca urmare a eșuării acestor negocieri, Tribunalul București a reluat examinarea cauzei și, prin hotărârea din 25 iunie 1998, a respins din nou apelul reclamantei ca inadmisibil datorită absenței calității de a sta în justiție a reclamantei.

16. Reclamanta a formulat recurs invocând, printre altele, art. 6 din convenție și cerința termenului rezonabil al procedurilor.

17. Prin hotărârea din 29 martie 1999, Curtea de Apel București a admis recursul, considerând că, întrucât dreptul de acces la o instanță nu era condiționat de numărul de

credincioși al unei parohii, reclamanta avea calitatea de a sta în justiție. Aceasta a trimis cauza în fața Judecătoriei București pentru o nouă examinare.

18. La 16 noiembrie 1999, judecătoria a ridicat din oficiu excepția de incompetență *ratione materiae* a instanțelor în ceea ce privește pronunțarea asupra cauzelor privind situația juridică a bisericilor și a caselor parohiale care intraseră în posesia reprezentanților cultului ortodox. Judecătoria se întemeia pe dispozițiile art. 3 din Decretul-lege nr. 126/1990, potrivit cărora situația unor asemenea bunuri trebuia soluționată de către o comisie mixtă.

19. Reclamanta a replicat, în concluziile sale, că respingerea acțiunii sale în temeiul art. 3 din Decretul-lege nr. 126/1990 se interpretează în realitate ca o încălcare a dreptului său de a acces la o instanță, garantat de art. 6 din convenție.

20. Prin hotărârea din 23 noiembrie 1999, judecătoria a admis excepția. Aceasta a considerat că art. 3 din decretul respectiv institua o procedură prealabilă oricărei acțiuni în justiție care nu era contrară dreptului de a accede la o instanță. Judecătoria a citat mai multe hotărâri pronunțate în acest sens de instanțe în cauze de restituire a bisericilor care au aparținut cultului uniatic.

21. Reclamanta a declarat apel.

22. Prin hotărârea din 30 noiembrie 2000, Tribunalul București a admis apelul și, după ce a recunoscut competența instanțelor de a se pronunța cu privire la situația juridică a bunurilor care au aparținut cultului uniatic, a trimis cauza în fața judecătoriei.

23. Reclamanta și pârâta au formulat recurs. Reclamanta a solicitat ca soluționarea fondului cauzei să fie făcută de către tribunal.

24. Prin hotărârea din 9 martie 2001, Curtea de Apel București a respins ambele recursuri. Calificând acțiunea reclamantei drept acțiune în revendicarea bunurilor, curtea de apel a confirmat concluzia tribunalului în ceea ce privește competența instanțelor de a se pronunța cu privire la situația juridică a bunurilor care au aparținut cultului uniatic.

25. În urma trimiterii, prin încheierea din 21 septembrie 2001, la cererea părților, Judecătoria București a suspendat cauza până la 26 octombrie 2001 în vederea unor negocieri extrajudiciare.

26. Ca urmare a eșuării acestor negocieri, Judecătoria București a reluat examinarea cauzei. Prin hotărârea din 26 octombrie 2001, judecătoria și-a declinat competența în favoarea tribunalului, în conformitate cu art. 2 alin. (1) lit. b) C. proc. civ., pe motiv că valoarea bunurilor în litigiu depășea 2 miliarde de lei.

27. Prin hotărârea din 20 iunie 2002, Tribunalul București a respins acțiunea ca inadmisibilă în temeiul art. 8 alin. (2) din Legea nr. 10/2001 privind regimul juridic al unor imobile preluate în mod abuziv în perioada 6 martie 1945 - 22 decembrie 1989. Acest articol prevedea că regimul juridic al imobilelor care au aparținut cultelor religioase, preluate de stat sau de alte persoane juridice, va fi reglementat prin acte normative speciale.

28. Reclamanta a introdus apel.

29. Prin decizia cu privire la admisibilitate din 12 noiembrie 2002, Curtea de Apel București a admis apelul reclamantei, considerând că instanțele erau competente să soluționeze fondul litigiului. Aceasta a reținut cauza pentru examinarea fondului și a precizat că va acționa în acest sens de îndată ce decizia sa cu privire la admisibilitate va deveni definitivă.

30. Pârâta a formulat recurs împotriva deciziei curții de apel.

31. Prin hotărârea din 20 mai 2003, Înalta Curte de Casație și Justiție a respins recursul ca inadmisibil, considerând că decizia cu privire la admisibilitate din 12 noiembrie 2002 era o hotărâre preliminară care nu putea fi atacată decât odată cu fondul cauzei.

32. La 2 martie 2004, Curtea de Apel București a respins acțiunea reclamantei ca inadmisibilă. Curtea de apel a subliniat că, deși reclamanta a făcut dovada dreptului său de proprietate asupra bunurilor revendicate, aceasta nu respectase procedura specială prevăzută de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 94/2000, o normă derogatorie de la dreptul comun,

privind modalitățile de restituire a bunurilor pe care cultele religioase, după ce au fost proprietarele acestora, le-au pierdut în timpul perioadei comuniste.

33. Reclamanta a formulat recurs. Aceasta denunța, în principal, modificarea arbitrară de către curtea de apel a temeiului legal al acțiunii sale, susținând că acțiunea sa era întemeiată pe art. 480 C. civ. și nu pe ordonanța de urgență citată de curtea de apel. În plus, aceasta pretindea încălcarea dreptului său de a accede la o instanță, garantat de art. 6 § 1 din convenție, precum și a drepturilor sale protejate de art. 9 din convenție și de art. 1 din Protocolul nr. 1. Reclamanta se plângea, de asemenea, că procedura nu a fost soluționată într-un termen rezonabil.

34. Prin hotărârea din 2 februarie 2005, Înalta Curte de Casație și Justiție a admis recursul, a casat hotărârea Curții de Apel București și i-a trimis cauza. Înalta Curte a considerat că principiul neretroactivității legii civile a fost încălcat de Curtea de Apel prin aplicarea O.U.G. nr. 94/2000 și că aceasta ar fi trebuit să examineze acțiunea în temeiul art. 480 C. civ. invocat de reclamantă. Înalta Curte a reținut că acest lucru constituia, de asemenea, o încălcare a art. 6 și 9 din convenție și a art. 1 din Protocolul nr. 1.

35. Prin hotărârea din 24 noiembrie 2005, Curtea de Apel București a admis acțiunea reclamantei. Curtea de apel a hotărât că reclamanta nu pierduse niciodată posesia asupra bunurilor menționate anterior, întrucât Decretul nr. 358/1948 prevedea că bunurile mobile și imobile ale cultului treceau în patrimoniul statului, cu excepția bunurilor aparținând parohiilor, și că, în plus, comisia interdepartamentală însărcinată cu stabilirea destinației finale a acestor ultime bunuri nu le atribuisese niciodată statului sau altei entități. Curtea de apel a dispus ca parohia ortodoxă să cedeze posesia asupra bisericii, clopotniței, casei parohiale și terenului aferent de 2 160 mp în favoarea reclamantei.

36. Parohia ortodoxă a formulat recurs.

37. Prin hotărârea din 15 iunie 2006, Înalta Curte de Casație și Justiție a constatat nulitatea recursului parohiei ortodoxe pentru tardivitatea motivării.

38. Pe parcursul procedurii, reclamanta a solicitat de șapte ori amânarea ședințelor pe motiv că reprezentanții săi nu puteau fi prezenți. Instanțele au admis toate aceste cereri.

2. Acțiunea în revendicare introdusă de reclamantă împotriva parohiei ortodoxe

39. Între timp, la 18 iulie 2000, reclamanta a sesizat Tribunalul București cu o acțiune în revendicarea bisericii, a casei parohiale și a terenului aferent, bunuri situate în București, pe strada Polonă nr. 50.

40. Potrivit reclamantei, la ședința din 1 noiembrie 2000, judecătorul unic a declarat că nu îi place ideea de a se amesteca în problemele legate de biserici.

41. La ședința din 29 noiembrie 2000, judecătorul unic a refuzat să depună la dosar documentele prezentate de reclamantă.

42. Prin hotărârea din 7 martie 2001, tribunalul a declarat acțiunea inadmisibilă, considerând că instanțele nu erau competente să se pronunțe cu privire la situația juridică a bunurilor în litigiu.

43. Reclamanta a introdus apel. Aceasta a denunțat, printre altele, o încălcare a art. 6 și 9 din convenție și a făcut trimitere la o hotărâre pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție, potrivit căreia instanțele erau competente să soluționeze acțiunile privind restituirea bunurilor pierdute în timpul perioadei comuniste. La ședința publică din 12 decembrie 2001, reclamanta a făcut referire, de asemenea, la hotărârea Curții de Apel București din 9 martie 2001 (supra, pct. 1), prin care curtea confirmase competența instanțelor de a se pronunța în asemenea cazuri.

44. Prin hotărârea din 19 decembrie 2001, Curtea de Apel București a respins apelul și a confirmat hotărârea pronunțată în primă instanță.

45. Reclamanta a formulat recurs.

46. La 24 septembrie 2002, Înalta Curte de Casație și Justiție a amânat termenul de judecată pentru 4 februarie 2003 din cauza neîndeplinirii procedurii de citare a părâtei.

47. La 4 februarie 2003, Înalta Curte a amânat termenul de judecată pentru 22 aprilie 2003 la cererea părâtei în vederea pregătirii apărării.

48. La 22 aprilie 2003, Înalta Curte a amânat termenul de judecată pentru 25 noiembrie 2003 la cererea reclamantei, care dorea să ia cunoștință de memoriul în apărare și de documentele prezentate de parohia ortodoxă în cadrul ședinței publice.

49. Prin hotărârea din 25 noiembrie 2003, Înalta Curte a casat hotărârea Curții de Apel București și a trimis cauza în fața acesteia. A decis că, într-adevăr, instanțele erau competente să se pronunțe cu privire la acțiunea în revendicare a reclamantei și că hotărârea curții de apel încălca principiul accesului liber la justiție garantat de Constituție și de art. 6 din convenție.

50. Prin hotărârea din 24 martie 2004, Curtea de Apel București a admis apelul și a înscris cauza pe rolul său.

51. Prin hotărârea din 16 iunie 2004, Curtea de Apel București a respins acțiunea. Aceasta a arătat că, prin hotărârea din 2 martie 2004, respinsese deja o acțiune în revendicare a reclamantei privind aceleași bunuri. Curtea de apel a recunoscut, astfel, autoritatea de lucru judecat a acestei ultime hotărâri.

52. Reclamanta a formulat recurs.

53. Prin încheierea din 6 iunie 2007, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis să suspende examinarea cauzei datorită absenței părților la proces în pofida citațiilor care le fuseseră adresate.

54. Pe parcursul procedurii, reclamanta a solicitat de trei ori amânarea ședințelor pe motiv că reprezentanții săi nu puteau fi prezenți. Instanțele au admis toate aceste cereri.

3. Situația actuală a bunurilor revendicate

55. Reclamanta menționează că, pe parcursul întregii durate a procedurilor inițiate, a trebuit să officieze slujbele într-o biserică romano-catolică, potrivit unui calendar strict și contra cost.

56. În prezent, bunurile menționate sunt în posesia acesteia.

57. La 18 decembrie 2006, arhiepiscopia uniată și Arhiepiscopia Ortodoxă a Bucureștilor au încheiat un acord în executarea hotărârii Curții de Apel București din 24 noiembrie 2005. În executarea acestui acord, arhiepiscopia ortodoxă a cedat în favoarea reclamantei posesia asupra bisericii situate pe strada Polonă nr. 50, începând cu 28 decembrie 2006, precum și asupra casei parohiale și a terenului aferent, începând cu 1 februarie 2007.

II. DREPTUL INTERN RELEVANT

A. Constituția

58. Dispozițiile din Constituția din 1991, relevante în speță, se citesc după cum urmează:

Art. 11 alin. (2)

„Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.”

Art. 20

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile cetățenilor vor fi interpretate și aplicate în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care România este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.”

Art. 21

„(1) Orice persoană se poate adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților și a intereselor sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna exercitarea acestui drept.”

Art. 133 alin. (2)

„Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de consiliu de disciplină al judecătorilor [...].”

59. Constituția revizuită la 31 octombrie 2003 este redactată după cum urmează în părțile sale relevante în speță:

Art. 20 alin. (2)

„(2) Dacă exista neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului, la care România este parte, și legile interne, au prioritate reglementările internaționale, cu excepția cazului în care Constituția sau legile interne conțin dispoziții mai favorabile.”

Art. 21 alin. (3)

„Părțile au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.”

Art. 133

„(2) Consiliul Superior al Magistraturii îndeplinește rolul de instanță de judecată [...] în domeniul răspunderii disciplinare a judecătorilor și a procurorilor, potrivit procedurii stabilite prin legea sa organică. (...)

(3) Hotărârile Consiliului Superior al Magistraturii în materie disciplinară pot fi atacate la Înalta Curte de Casație și Justiție.”

B. Legea nr. 92 din 4 august 1992 pentru organizarea judecătorească, astfel cum a fost republicată la 30 septembrie 1997 (Legea nr. 92/1992)

60. Titlul VII din Legea nr. 92/1992 se referă la răspunderea disciplinară a magistraților. Magistratii răspund disciplinar pentru abaterile de la îndatoririle de serviciu, precum și pentru comportările care dăunează interesului serviciului sau prestigiului justiției. Acțiunea disciplinară împotriva judecătorilor se exercită de către ministrul Justiției, care poate sesiza Consiliul Superior al Magistraturii, după primirea rezultatelor unei cercetări prealabile. Sancțiunile disciplinare sunt mustrarea, diminuarea salariului, transferul temporar la o altă instanță, suspendarea temporară din funcție, îndepărtarea din magistratură.

61. Acest titlu a fost abrogat prin Legea nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul magistraților.

C. Legea nr. 303 din 28 iunie 2004 privind statutul magistraților (Legea nr. 303/2004)

62. Conform art. 95 din Legea nr. 303/2004, orice persoană poate sesiza Consiliul Superior al Magistraturii în legătură cu activitatea sau conduita necorespunzătoare a unui magistrat, încălcarea obligațiilor profesionale ori săvârșirea de către acesta a unor abateri disciplinare. Conform art. 97 lit. f) din lege, se consideră abatere disciplinară nerespectarea în mod repetat a dispozițiilor legale privitoare la soluționarea cu celeritate a cauzelor. Art. 98 din lege prevede sancțiunile disciplinare, care sunt similare celor prevăzute de Legea nr. 92/1992.

D. Legea nr. 304 din 28 iunie 2004 privind organizarea judiciară (Legea nr. 304/2004)

63. Această lege a abrogat majoritatea dispozițiilor Legii nr. 92/1992. Conform art. 10 din Legea nr. 304/2004, toate persoanele au dreptul la un proces echitabil și la soluționarea cauzelor într-un termen rezonabil.

III. LUCRĂRILE COMISIEI EUROPENE PENTRU DEMOCRAȚIE PRIN DREPT (COMISIA DE LA VENEȚIA)

64. Cu ocazia celei de-a 69-a sesiuni plenare (15-16 decembrie 2006), Comisia de la Veneția a adoptat un „Studiu privind eficiența căilor de atac interne în materie de durată excesivă a procedurilor” [documentul CDL- AD(2006)036], ale cărui fragmente relevante în speță sunt formulate după cum urmează:

„59. În general, majoritatea statelor membre ale Consiliului Europei (cu excepția Armeniei, Azerbaidjanului, Greciei, României și Turciei) dispun de un instrument de procedură care le permite indivizilor să depună plângere în cazul duratei excesive a unei proceduri.

65. Acțiunile inițiate în cazul unei durate presupus excesive a procedurilor pot fi clasificate în diferite moduri.

- *Acțiunile preventive sau de accelerare* vizează scurtarea duratei procedurilor pentru a evita ca aceasta să devină excesivă, în timp ce acțiunile în despăgubiri le oferă indivizilor o despăgubire pentru întârzierile care deja există (fie că procedura este în continuare în derulare sau finalizată).

- *Acțiunile pecuniare* oferă o reparație financiară pentru prejudiciul suferit (material și/sau moral). *Acțiunile nepecuniare* oferă o reparație morală (de exemplu, recunoașterea încălcării sau reducerea unei pedepse).

- Anumite acțiuni *sunt inițiate atât pentru procedurile în derulare, cât și pentru cele finalizate*, în timp ce altele *sunt inițiate doar pentru procedurile în derulare*. Într-adevăr, în cazul în care o procedură este finalizată, acțiunile de accelerare nu au, în mod evident, nicio utilitate, iar acțiunea poate consta, prin urmare, doar în despăgubiri pentru prejudiciul cauzat ca urmare a duratei excesive a procedurii sau într-o acțiune disciplinară împotriva autorității responsabile pentru această durată excesivă.

- Anumite acțiuni se pot aplica *tuturor tipurilor de proceduri (civile, administrative sau penale)*, în timp ce altele se aplică doar procedurilor penale.

142. Prin urmare, Curtea precizează că *o combinație a acestor două tipuri de acțiuni*, una în scopul accelerării procedurii și cealaltă în scopul acordării unei reparații, poate să pară cea mai bună soluție.

147. O acțiune disciplinară împotriva judecătorului care a dovedit un ritm lent poate fi asimilată unei acțiuni efective împotriva duratei urmăririi penale în temeiul art. 13 din convenție doar dacă are o „consecință directă și imediată asupra procedurii care a generat plângerea”. Rezultă că acțiunea disciplinară trebuie să aibă un anumit număr de caracteristici specifice. În cazul în care este depusă o plângere, organul de control trebuie să aibă obligația examinării problemei respective împreună cu judecătorul care a dovedit un ritm lent. Reclamantul trebuie să fie parte la procedură. Decizia, oricare ar fi ea, nu trebuie să producă efecte doar asupra situației personale a judecătorului în cauză.

148. Indiferent de forma de reparație, aceasta trebuie să fie însoțită de recunoașterea încălcării survenite. Prin urmare, instanța internă trebuie să recunoască faptul că cerința unei durate rezonabile nu a fost îndeplinită și că o măsură specifică trebuie luată în scopul reparației nerespectării „termenului rezonabil”, în sensul art. 6 § 1 din convenție. Această recunoaștere trebuie să existe „cel puțin în esență”.

151. Art. 13 nu impune prevederea unei căi de atac specifice în ceea ce privește durata excesivă a procedurilor; o acțiune constituțională sau în instanță, în general, precum o acțiune în scopul stabilirii responsabilității extracontractuale a statului, poate fi suficientă. Cu toate acestea, o astfel de acțiune trebuie să aibă un caracter efectiv, atât în plan legal, cât și în practică.

152. În lipsa unui temei legal specific, existența acțiunii și sfera sa de aplicare trebuie enunțate clar și confirmate, sau completate, de practica organelor competente și/sau jurisprudența corespunzătoare.

153. Indiferent de măsura dispusă de autoritatea competentă, calea de atac internă pentru durată excesivă răspunde cerințelor convenției doar dacă a dobândit, în teorie și în practică, *certitudinea juridică suficientă* care să îi permită reclamantului să o folosească *în momentul depunerii unei cereri în fața Curții*.

158. Nu trebuie ca „acțiunile împotriva întârzierilor” prevăzute de dreptul intern să rămână doar teoretice: trebuie să existe o jurisprudență suficientă care să dovedească faptul că exercitarea acestor acțiuni poate permite într-adevăr accelerarea procedurii sau obținerea unei reparații adecvate.

159. În lipsa acestei jurisprudențe specifice, o acțiune poate fi considerată „efectivă” dacă textul legii în cauză precizează fără echivoc faptul că aceasta vizează în mod expres soluționarea problemei duratei excesive a procedurilor în fața instanțelor interne.”

ÎN DREPT

I. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

65. Reclamanta pretinde mai multe încălcări ale dreptului său la un proces echitabil garantat de art. 6 § 1 din convenție. Partea relevantă în speță a acestei dispoziții este formulată după cum urmează:

„Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî [...] asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil [...]”

A. Cu privire la durata procedurilor inițiate de reclamantă

66. Invocând art. 6 § 1 din convenție, reclamanta se plânge de durata excesivă a celor două proceduri pentru recuperarea bunurilor situate în București, pe strada Polonă nr. 50.

1. Cu privire la durata procedurii de evacuare

a) Cu privire la admisibilitate

67. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

b) Cu privire la fond

i. Perioada care trebuie luată în considerare

68. Perioada care trebuie luată în considerare începe cu 20 iunie 1994, data de la care recunoașterea dreptului de recurs individual produce efecte în România. Pentru a aprecia caracterul rezonabil al termenelor scurse începând cu această dată, trebuie să se țină seama de stadiul în care se afla cauza la momentul respectiv. Este necesar, astfel, să se constate că instanțele naționale au fost sesizate cu privire la cauză cu mai mult de doi ani înainte de intrarea în vigoare a convenției în ceea ce privește România.

Perioada respectivă s-a încheiat la 15 iunie 2006, prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție. Prin urmare, aceasta a durat aproape doisprezece ani și a implicat patru grade de jurisdicție.

ii. Cu privire la caracterul rezonabil al duratei procedurii

69. Reclamanta consideră că durata procedurii analizate este excesivă. Citând cauza *Străin și alții împotriva României* (nr. 57001/00, CEDO 2005-VII), aceasta susține că propria cauză nu era complexă, întrucât era vorba în definitiv de o acțiune în revendicare. În continuare, reclamanta precizează că cererile sale de amânare a ședințelor erau motivate prin imposibilitatea obiectivă a avocaților săi de a fi prezenți la ședințe. În plus, aceasta susține că durata procedurii se datorează instanțelor, deoarece acestea au anulat de cinci ori hotărâri pentru deficiențe de procedură care puteau fi imputate instanțelor inferioare, ceea ce pare să demonstreze o deficiență serioasă în sistemul judiciar național (*Wierciszewska împotriva Poloniei*, nr. 41431/98, pct. 46, 25 noiembrie 2003). În cele din urmă, reclamanta subliniază amploarea pe care o are miza cauzei în ceea ce o privește și reamintește că a trebuit să officieze slujbele într-o biserică romano-catolică, potrivit unui calendar strict și contra cost.

70. Guvernul susține că procedura în cauză era complexă, având în vedere că a fost necesar ca instanțele să se pronunțe cu privire la două excepții referitoare la competența lor *ratione materiae*, cu privire la imparțialitatea unui judecător și la o cerere de recuzare, iar procedura a cuprins mai multe casări cu trimitere. În afară de aceasta, potrivit Guvernului, nu au existat perioade lungi de inactivitate a instanțelor, ședințele fiind stabilite la intervale periodice. În cele din urmă, Guvernul evidențiază că reclamanta a solicitat amânarea ședinței de șapte ori, pe motiv că reprezentanții săi nu puteau fi prezenți, și de două ori în vederea unor negocieri între părți în scopul ajungerii la o eventuală soluționare amiabilă a cauzei.

71. Curtea reamintește că acest caracter rezonabil al duratei unei proceduri se apreciază în funcție de circumstanțele cauzei și având în vedere criteriile consacrate de jurisprudența sa, în special complexitatea cauzei, comportarea reclamantului și cea a autorităților competente, precum și miza litigiului pentru persoanele în cauză [a se vedea, printre multe altele, *Frydlender împotriva Franței* (MC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000-VII].

72. În afară de aceasta, Curtea a constatat deja, în numeroase cauze care ridicau probleme similare celor din prezenta speță, încălcarea art. 6 § 1 din convenție (*Frydlender* citată anterior).

73. În speță, Curtea apreciază că nici complexitatea cauzei, nici comportarea reclamantei nu explică durata procedurii.

74. În ceea ce privește comportarea instanțelor naționale, Curtea constată că întârzierea procedurii a fost cauzată de casările și trimiterile succesive ale cauzei. Astfel, cauza a fost trimisă de cinci ori în fața judecătoriei, a tribunalului sau a Curții de Apel București, din mai multe motive: omiterea examinării unui capăt de cerere, lipsa motivării, constatări incorecte în ceea ce privește aspectul privind calitatea de a sta în justiție a reclamantei sau competența instanțelor de a se pronunța cu privire la acțiunea reclamantei. În afară de aceasta, trimiterea cauzei putea continua la infinit, întrucât nicio dispoziție legală nu putea să îi pună capăt. În această privință, Curtea reamintește că, deși nu are competența de a analiza modalitatea în care instanțele naționale au interpretat și aplicat dreptul intern, ea consideră, totuși, că respectivele casări cu trimitere se datorează, în general, unor erori comise de instanțele inferioare (*Wierciszewska*, citată anterior, pct. 46), și că repetarea acestor casări denotă o deficiență în funcționarea sistemului judiciar (*Cârstea și Grecu împotriva României*, nr. 56326/00, pct. 42, 15 iunie 2006).

75. În speță, după ce a examinat toate datele ce i-au fost prezentate, pe baza jurisprudenței în materie, Curtea consideră că durata procedurii în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței de „termen rezonabil”.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 în ceea ce privește procedura de evacuare.

2. Cu privire la durata procedurii de revendicare

a) Cu privire la admisibilitate

76. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție. De altfel, Curtea subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

b) Cu privire la fond

i. Perioada care trebuie luată în considerare

77. Perioada care trebuie luată în considerare a început la 18 iulie 2000 și a încetat la 6 iunie 2007, atunci când Înalta Curte de Casație și Justiție a decis să suspende examinarea cauzei datorită lipsei părților de la ședință. Prin urmare, a durat șase ani, zece luni și douăzeci de zile și a implicat trei grade de jurisdicție.

ii. Cu privire la caracterul rezonabil al duratei procedurii

78. Reclamanta consideră că respectiva cauză nu prezenta o dificultate deosebită. Aceasta precizează că cererile sale de amânare a ședințelor erau motivate prin imposibilitatea obiectivă a avocaților săi de a fi prezenți la ședințe. Potrivit reclamantei, durata procedurii se datorează instanțelor care, timp de peste șase ani, nu s-au pronunțat cu privire la fondul cauzei. De asemenea, aceasta subliniază amploarea pe care o are miza cauzei în ceea ce o

privește și reamintește că a trebuit să officieze slujbele într-o biserică romano-catolică, potrivit unui calendar strict și contra cost.

79. Guvernul susține că procedura respectivă era o procedură complexă, având în vedere că a fost necesar ca instanțele să obțină informații din partea autorităților judiciare naționale și că procedura a implicat o casare cu trimitere. În afară de aceasta, potrivit Guvernului, nu au existat perioade lungi de inactivitate a instanțelor, ședințele fiind stabilite la intervale periodice. În cele din urmă, Guvernul subliniază că reclamanta a solicitat de trei ori amânarea ședinței pe motiv că avocații acesteia nu puteau fi prezenți.

80. Ținând seama de criteriile menționate (supra, pct. 71), Curtea consideră că nici complexitatea cauzei, nici comportamentul reclamantei nu justifică durata prezentei proceduri.

81. În ceea ce privește comportamentul instanțelor naționale, Curtea constată că intervalele dintre ședințe au fost uneori de câteva luni (supra, pct. 46-51) și că acestea nu se justificau aproape deloc în raport cu actele de procedură pe care părțile trebuiau să le execute.

82. În continuare, Curtea subliniază că, în decursul a peste șase ani, niciodată instanțele nu au examinat fondul cauzei, ci s-au limitat să respingă acțiunea ca inadmisibilă din diverse motive. Statele contractante trebuie să organizeze propriul sistem judiciar astfel încât instanțele acestora să poată garanta oricui dreptul de a obține o hotărâre definitivă privind contestațiile referitoare la drepturile și obligațiile sale cu caracter civil într-un termen rezonabil (*Zwierzynski împotriva Poloniei*, nr. 34049/96, pct. 55, CEDO 2001-VI). În cele din urmă, Curtea observă că și în această procedură a existat o casare motivată prin refuzul instanțelor de a examina cauza pe fond.

83. După ce a examinat toate datele ce i-au fost prezentate, pe baza jurisprudenței în materie, Curtea consideră că, în speță, durata procedurii în litigiu este excesivă și nu răspunde cerinței de „termen rezonabil”.

Prin urmare, a fost încălcat art. 6 § 1 și în ceea ce privește procedura de revendicare.

B. Cu privire la celelalte capete de cerere întemeiate pe articolul 6 § 1 din convenție

84. Reclamanta se plânge de nerespectarea dreptului său de a accede la o instanță, pe motiv că instanțele i-au respins de mai multe ori acțiunile invocând incompetența *ratione materiae*, refuzând astfel să examineze fondul acțiunilor. Aceasta se plânge, de asemenea, de lipsa de imparțialitate a instanțelor. Astfel, în ceea ce privește prima procedură care a luat sfârșit prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție din 15 iunie 2006, reclamanta se plânge că instanțele au folosit criteriul orientării religioase a credincioșilor pentru a se pronunța cu privire la utilizarea edificiului cultului; aceasta denunță, de asemenea, schimbările recurente din componența completului de judecată și caracterul lacunar și neglijent al transcrierii dezbaterilor. În ceea ce privește a doua procedură, reclamanta reiterează că unul dintre judecători a afirmat că nu îi place ideea de a se amesteca în problemele legate de biserici și că un alt judecător a refuzat să depună la dosar documente prezentate de ea; în cele din urmă, reclamanta consideră că, în hotărârea din 19 decembrie 2001, Curtea de Apel București a contrazis propria jurisprudență, din moment ce, la 9 martie 2001, confirmase competența instanțelor de a se pronunța cu privire la situația juridică a bunurilor aparținând cultelor religioase.

85. În ceea ce privește prima procedură, Curtea observă că aceasta a condus la admiterea acțiunii reclamantei și că a luat sfârșit prin hotărârea Înaltei Curți de Casație și Justiție din 15 iunie 2006. Prin urmare, Curtea apreciază că reclamanta nu mai este victimă în urma nerespectării art. 6 din convenție, că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione personae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 și că trebuie respins în temeiul art. 35 § 4.

86. În ceea ce privește a doua procedură, Curtea observă că examinarea acesteia a fost suspendată prin încheierea Înaltei Curți de Casație și Justiție din 6 iunie 2007 din cauza

absenței părților de la ședință. Rezultă că acest capăt de cerere trebuie respins pentru neepuizarea căilor de atac interne, în conformitate cu art. 35 § 1 și 4 din convenție.

II. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 13 DIN CONVENȚIE ÎN CEEA CE PRIVEȘTE CAPETELE DE CERERE ÎNTEMEIATE PE ART. 6 § 1 DIN CONVENȚIE

87. Reclamanta pretinde mai multe încălcări ale dreptului său la un recurs efectiv garantat de art. 13 din convenție, redactat după cum urmează:

„Orice persoană, ale cărei drepturi și libertăți recunoscute de [...] convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcarea s-ar datora unor persoane care au acționat în exercitarea atribuțiilor lor oficiale.”

A. Cu privire la existența unui recurs efectiv care să permită denunțarea duratei nerezonabile a procedurilor

88. Reclamanta se plânge că nu dispune în dreptul intern de nicio cale de atac care să îi permită să depună o plângere împotriva duratei excesive a celor două proceduri inițiate în vederea restituirii bunurilor în litigiu.

1. Argumentele părților

89. Guvernul consideră că reclamanta putea sesiza Consiliul Superior al Magistraturii cu o plângere privind durata procedurii interne. Acesta adaugă că, în conformitate cu Legea nr. 92/1992 și cu Legea nr. 303/2004, această instituție poate fi sesizată cu o plângere privind nerespectarea de către magistrați a unei obligații legale, și anume de a soluționa cu celeritate cauzele care le-au fost atribuite, și că nerespectarea unei obligații înscrise în statutul magistraților poate antrena responsabilitatea disciplinară a persoanei în cauză.

90. În continuare, Guvernul observă că o asemenea posibilitate se numără printre soluțiile examinate de Comisia de la Veneția în cadrul studiului cu privire la căile de atac care trebuie folosite pentru obținerea unei despăgubiri în cazul unei durate excesive a procedurilor. Guvernul consideră că, fiind format din judecători și procurori și având atribuții jurisdicționale în cadrul procedurii disciplinare, Consiliul Superior al Magistraturii beneficiază de garanții de legalitate și imparțialitate. De asemenea, consideră că este vorba despre o instanță națională care prezintă o eficiență aproape similară cu cea a unei instanțe de judecată. Având în vedere că art. 13 din convenție nu solicită ca „instanța” să fie o instituție judiciară, acesta consideră că, în speță, cerințele acestei dispoziții sunt îndeplinite.

91. În continuare, Guvernul evidențiază faptul că în Constituția României se acordă întâietate tratatelor în materie de drepturi ale omului și se permite aplicarea directă a Convenției Europene a Drepturilor Omului și a jurisprudenței Curții; prin urmare, conform susținerilor Guvernului, reclamanta avea obligația de a prezenta direct în fața instanțelor interne o acțiune întemeiată pe durata procedurii. În această privință, subliniază că instanțele naționale fac adesea apel la jurisprudența Curții în pronunțarea hotărârilor și că acest aspect înregistrează o evoluție continuă, ceea ce conduce la concluzia că, dacă ar fi fost sesizate cu o astfel de acțiune, acestea ar fi examinat-o. Acesta face trimitere la hotărârea din 2 februarie 2005 pronunțată în cadrul primei proceduri în litigiu, prin care Înalta Curte de Casație și Justiție a aplicat art. 6 și 9 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1 (supra, pct. 34).

92. Făcând referire la hotărârea *Scordino împotriva Italiei* (nr. 1) [(MC), nr. 36813/97, CEDO 2006-V], reclamanta consideră că prima cale de atac indicată de Guvern nu poate fi considerată drept un recurs efectiv. Într-adevăr, potrivit acesteia, o plângere adresată Consiliului Superior al Magistraturii, prin care se angajează răspunderea magistraților, presupune numai să se aplice magistraților respectivi sancțiuni cu caracter disciplinar; o asemenea plângere nu ar putea, potrivit susținerii reclamantei, să conducă la acordarea unei

despăgubiri și nu ar fi putut în niciun caz să accelereze procedura respectivă. Reclamanta nu face nici un comentariu cu privire la a doua cale de atac menționată de Guvern.

2. Motivarea Curții

a) Principii generale

93. În temeiul art. 1 din convenție, care prevede că „Înaltele părți contractante recunosc oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Titlul I al prezentei convenții”, punerea în aplicare și confirmarea drepturilor și libertăților garantate de convenție revin în primul rând autorităților naționale. Prin urmare, mecanismul de plângere în fața Curții are un caracter subsidiar în raport cu sistemele naționale pentru apărarea drepturilor omului. Această subsidiaritate este exprimată în art. 13 și în art. 35 § 1 din convenție [*Scordino*, citată anterior, pct. 140, și *Cocchiarella împotriva Italiei* (MC), nr. 64886/01, pct. 38, CEDO 2006-V].

94. Art. 13 din convenție garantează existența în dreptul intern a unei acțiuni care să permită prevalarea de drepturile și libertățile din convenție, astfel cum sunt consacrate în aceasta. Prin urmare, această dispoziție are drept consecință o acțiune internă care permite instanței naționale competente să examineze conținutul unei „plângeri credibile” întemeiate pe convenție și să ofere măsurile de reparație corespunzătoare. Eficiența unui recurs în sensul art. 13 nu depinde de certitudinea unei soluții favorabile pentru reclamant. De asemenea, toate căile de atac oferite de dreptul intern pot răspunde cerințelor art. 13, chiar dacă niciuna dintre acestea, considerată separat, nu corespunde cerințelor acestuia.

95. Întinderea obligației care decurge din art. 13 variază în funcție de natura plângerii pe care reclamantul o întemeiază pe convenție. Cu toate acestea, calea de atac prevăzută la art. 13 trebuie să fie „efectivă” atât în practică, cât și în drept [a se vedea, de exemplu, hotărârea *İlhan împotriva Turciei* (MC), nr. 22277/93, pct. 97, CEDO 2000-VII].

96. Căile de atac de care dispune un justițiabil pe plan intern pentru a se plânga de durata unei proceduri sunt „efective”, în sensul art. 13 din convenție, atunci când permit să se împiedice apariția sau continuarea încălcării pretinse sau să se ofere persoanei respective măsuri de reparație corespunzătoare pentru orice încălcare deja survenită. Prin urmare, o cale de atac este efectivă atunci când permite fie o intervenție mai rapidă a instanțelor sesizate, fie furnizarea către justițiabil a unei reparații corespunzătoare pentru întârzierile deja semnalate [*Kudla împotriva Poloniei* (MC), nr. 30210/96, pct. 157-158, CEDO 2000-XI, *Mifsud împotriva Franței* (dec.) (MC), nr. 57220/00, pct. 17, CEDO 2002-VIII, și *Sürmeli împotriva Germaniei* (MC), nr. 75529/01, pct. 98-99, CEDO 2006-VII].

97. În concluzie, Curtea a precizat recent că cel mai bun remediu este, în mod evident, ca în numeroase domenii, prevenirea. Atunci când un sistem judiciar prezintă deficiențe față de cerința care decurge din art. 6 § 1 din convenție cu privire la termenul rezonabil, o cale de atac care permite accelerarea procedurii în vederea evitării unei durate excesive constituie soluția cea mai eficientă. O asemenea cale de atac prezintă un avantaj incontestabil în raport cu o acțiune care vizează doar despăgubiri, deoarece evită, de asemenea, situații în care trebuie să constate încălcări succesive pentru aceeași procedură și nu se limitează să acționeze *a posteriori*, precum o acțiune în despăgubiri. De altfel, anumite state au înțeles perfect acest lucru, alegând să combine două tipuri de acțiuni, unul pentru accelerarea procedurii, celălalt pentru acordarea despăgubirilor (*Scordino* citată anterior, pct. 183 și 186, și *Cocchiarella* citată anterior, pct. 74 și 77).

b) Aplicarea principiilor în prezenta speță

98. Ținând seama de concluziile sale cu privire la depășirea termenului rezonabil prevăzut la art. 6 § 1 din convenție (supra, pct. 69-83), Curtea consideră că plângerea reclamantei

privind durata procedurilor inițiate în fața instanțelor naționale constituie o plângere „credibilă” [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Öneryıldız împotriva Turciei* (MC), nr. 48939/99, pct. 151, CEDO 2004-XI]. De asemenea, Curtea consideră că acest capăt de cerere ridică probleme de fapt și de drept care merită să fie examinate pe fond. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 din convenție și subliniază că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate.

99. Curtea observă că Guvernul evocă două mijloace pe care reclamanta le avea la dispoziție în cazul unei durate excesive a unei proceduri: o plângere disciplinară introdusă în fața Consiliului Superior al Magistraturii și o acțiune introdusă la o instanță judecătorească. Conform susținerilor Guvernului, prima acțiune se poate întemeia pe dispozițiile legilor nr. 92/1992 și 303/2004, iar a doua pe Constituție.

100. În ceea ce privește primul mijloc, Curtea evidențiază că nu reiese din dispozițiile celor două legi menționate de Guvern (supra, pct. 60-62) că acestea vizau în mod expres soluționarea unei probleme legate de durata excesivă a procedurilor în fața instanțelor interne [a se vedea, *a contrario*, *Slaviček împotriva Croației* (dec.), nr. 20862/02, CEDO 2002-VII]. În orice caz, Guvernul a omis să precizeze dacă o asemenea procedură, care are ca obiect răspunderea disciplinară a judecătorilor, ar fi avut consecințe directe și imediate asupra duratei procedurilor la care reclamanta face referire. Era vorba de una dintre condițiile reținute de Comisia de la Veneția în studiul său privind eficiența acțiunilor interne în materie de durată excesivă a procedurilor (pct. 147 citat supra, pct. 64). Curtea constată, de asemenea, că nu mai poate fi acordată reclamantei nicio despăgubire de către Consiliul Superior al Magistraturii pentru întârzierile deja survenite. Or, în cauzele cu o procedură de durată, reclamantii suportă mai presus de orice un prejudiciu moral, pentru care Curtea nu îi obligă să facă dovada sumei.

101. Având în vedere considerațiile precedente, Curtea apreciază că o procedură disciplinară împotriva judecătorilor poate avea efecte numai asupra situației personale a magistratului respectiv și, prin urmare, nu poate să fie considerată drept un recurs efectiv împotriva duratei excesive a procedurilor (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Karrer și alții împotriva Austriei*, nr. 7464/76, decizia Comisiei din 5 decembrie 1978, DR 14, *Horvat împotriva Croației*, nr. 51585/99, pct. 47, CEDO 2001-VIII, și *Kormacheva împotriva Rusiei*, nr. 53084/99, pct. 62, 29 ianuarie 2004).

102. Având în vedere considerațiile precedente, Curtea consideră că o cerere întemeiată pe Legea nr. 92/1992 pentru organizarea judecătorească și pe Legea nr. 303/2004 privind statutul magistraților nu poate fi considerată cu un grad suficient de certitudine ca un recurs efectiv în circumstanțele cauzei reclamantei.

103. În ceea ce privește cel de-al doilea motiv indicat de Guvern, Curtea evidențiază că, într-adevăr, convenția este direct aplicabilă în România și prevalează asupra dispozițiilor de drept național care sunt contrare acesteia (a se vedea supra, pct. 58-59). De asemenea, se reține faptul că un sistem bazat pe supremația convenției și a jurisprudenței aferente asupra legislațiilor naționale poate asigura, cel mai bine, buna funcționare a mecanismului de protecție creat de convenție și de protocoalele sale adiționale [*Dumitru Popescu împotriva României* (nr. 2), nr. 71525/01, pct. 103, 26 aprilie 2007].

104. Cu toate acestea, Curtea observă că, în prezenta cauză, Guvernul nu a oferit niciun exemplu în care o persoană s-ar fi servit cu succes de convenție în fața unei autorități naționale pentru obținerea accelerării examinării cauzei sale civile sau a acordării de daune-interese pentru o întârziere deja survenită. Această absență a jurisprudenței indică lipsa de certitudine, în practică, a acestui recurs teoretic (a se vedea, în același sens, *Sakık și alții împotriva Turciei*, 26 noiembrie 1997, pct. 53, *Culegere de hotărâri și decizii* 1997-VII). În plus, există în continuare neclarități cu privire la autoritatea care trebuie sesizată, procedura care trebuie urmată și rezultatul unei asemenea proceduri. Prin urmare, Curtea apreciază că o cerere întemeiată pe aplicabilitatea directă a convenției în dreptul român nu poate avea gradul de certitudine juridică prevăzut pentru a putea constitui un recurs efectiv în sensul art. 13 din

convenție [a se vedea, în același sens, *Doran împotriva Irlandei*, nr. 50389/99, pct. 55-69, CEDO 2003-X (extrase), și *Rachevi împotriva Bulgariei*, nr. 47877/99, pct. 64, 23 septembrie 2004].105. În cele din urmă, Curtea observă că reclamanta a denunțat, de două ori și fără rezultat, în fața instanțelor interne, nerespectarea dreptului la examinarea cauzei sale într-un termen rezonabil, drept garantat de art. 6 din convenție (supra, pct. 16 și 33).

106. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că Guvernul nu a dovedit în mod suficient, în speță, că reclamanta dispunea de un recurs efectiv în sensul art. 13 din convenție care i-ar fi permis introducerea unei plângeri bazate pe durata procedurii.

107. Această concluzie nu aduce atingere în niciun fel oricărei evoluții pozitive pe care o pot înregistra, în viitor, dreptul și jurisprudența interne cu privire la acest punct.

108. Prin urmare, a fost încălcat art. 13 din convenție.

B. Cu privire la existența unui recurs efectiv care să permită denunțarea celorlalte capete de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din convenție

109. Reclamanta se plânge de faptul că nu există în dreptul român o cale de atac care să permită denunțarea celorlalte încălcări ale art. 6 § 1 din convenție.

110. Ținând seama de concluziile sale cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 din convenție (a se vedea supra, pct. 84-6), Curtea apreciază că respectivele capete de cerere invocate de reclamantă privind lipsa accesului la o instanță și imparțialitatea instanțelor nu pot constitui plângeri „credibile” în sensul art. 13 din convenție. Reiese că acest capăt de cerere este incompatibil *ratione materiae* cu dispozițiile convenției în sensul art. 35 § 3 și trebuie respins în temeiul art. 35 § 4.

III. CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ART. 9 DIN CONVENȚIE ȘI A ART. 1 DIN PROTOCOLUL NR. 1, LUATE SEPARAT ȘI COROBORATE CU ART. 13 ȘI 14

111. Reclamanta pretinde că i-a fost încălcată libertatea religioasă, în măsura în care slujba religioasă nu s-a putut desfășura în bune condiții. Considerând că nu pierduse niciodată bunurile în cauză, reclamanta se plânge, de asemenea, de nerespectarea dreptului său de proprietate asupra acestora. Reclamanta se sprijină, în această privință, pe refuzul prelungit al instanțelor de a recunoaște propria competență de a soluționa fondul litigiului cu privire la proprietatea asupra edificiului de cult, casei parohiale și terenului aferent. Aceasta consideră, de asemenea, că autoritățile naționale nu și-au îndeplinit obligația de a garanta libertatea sa religioasă și dreptul la respectarea propriilor bunuri fără discriminare. În plus, reclamanta susține că a fost privată de aceste drepturi doar pe motiv că aparținea cultului greco-catolic minoritar și că era în litigiu cu majoritatea ortodoxă. În cele din urmă, aceasta se plânge că nu există nicio instanță națională în fața căreia ar fi putut introduce în mod eficient plângerile prezentate mai sus. Reclamanta invocă art. 9, 13 și 14 din convenție și art. 1 din Protocolul nr. 1.

A. Cu privire la admisibilitate

112. Ținând seama de toate elementele de care dispune, Curtea constată că aceste capete de cerere nu sunt în mod evident nefondate în sensul art. 35 § 3 din convenție. De asemenea, Curtea subliniază că acestea nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarate admisibile.

B. Cu privire la fond

113. Curtea consideră că aceste capete de cerere sunt legate în mod direct de plângerea privind durata procedurii, examinată din punct de vedere al art. 6 § 1 din convenție. Având în vedere concluziile sale de la pct. 75 și 83 de mai sus, Curtea consideră că nu este necesar să se

pronunțe cu privire la fondul acestor capete de cerere [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Laino împotriva Italiei* (MC), nr. 33158/96, pct. 25, CEDO 1999-I, *Zanghè împotriva Italiei*, 19 februarie 1991, pct. 23, seria A nr. 194-C, și *Balkan împotriva României*, nr. 37380/03, pct. 150, 29 iulie 2008].

IV. CU PRIVIRE LA APLICAREA ART. 41 DIN CONVENȚIE

114. Art. 41 din convenție prevede:

„În cazul în care Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

115. Reclamanta solicită 15 000 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. Aceasta justifică suma respectivă prin suferința cauzată de durata nerezonabilă a procedurilor inițiate în vederea recuperării bunurilor sale; aceasta a menținut-o timp de peste paisprezece ani în incertitudine cu privire la situația juridică a bunurilor sale și în imposibilitatea de a oficia în propria sa biserică. Reclamanta subliniază, de asemenea, că în toți acești ani bunurile au suferit numeroase degradări care necesită în prezent lucrări de restaurare.

116. În primul rând, Guvernul apreciază că nu s-a stabilit nicio legătură de cauzalitate între prejudiciul pretins și pretensele încălcări ale convenției. În al doilea rând, citând mai multe hotărâri ale Curții, Guvernul susține că suma solicitată de reclamantă este excesivă. În cele din urmă, acesta consideră că o eventuală hotărâre de condamnare ar constitui, în sine, o reparație suficientă a prejudiciului moral pretins.

117. În ceea ce privește reparația prejudiciului moral, Curtea a hotărât deja că alt prejudiciu decât cel material poate presupune, pentru o persoană juridică, elemente mai mult sau mai puțin „obiective” și „subiective”. Printre aceste elemente, trebuie recunoscute reputația entității juridice, dar și incertitudinea în planificarea deciziilor care trebuie luate, tulburările cauzate în gestionarea entității juridice înseși, ale căror consecințe nu pot fi calculate exact, și, în cele din urmă, deși într-o măsură mai mică, angoasa și neplăcerile încercate de membrii organelor de conducere a societății [*Comingersoll S.A. împotriva Portugaliei*, (MC), nr. 35382/97, pct. 35, CEDO 2000-IV].

118. În speță, prelungirea procedurilor în litigiu dincolo de termenul rezonabil a cauzat în mod sigur, pentru parohia reclamantă și reprezentanții acesteia, neplăceri considerabile și o incertitudine prelungită, fie și numai cu privire la exercitarea cultului. În special, aceasta a fost privată de posibilitatea de a beneficia mai repede de propria sa biserică. În această privință, Curtea consideră, prin urmare, că parohia reclamantă a fost lăsată într-o situație de incertitudine care justifică acordarea unei despăgubiri.

119. Curtea consideră că trebuie să i se acorde reclamantei 4 400 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

B. Cheltuieli de judecată

120. Reclamanta solicită, de asemenea, 7 560 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața Curții, sumă pe care o repartizează astfel:

– 5 160 EUR pentru onorariul primei avocate care a reprezentat-o în fața Curții, Monica Macovei, sumă care trebuie plătită direct avocatei;

– 2 100 EUR pentru onorariul celei de-a doua avocate care a reprezentat-o în fața Curții, Nicoleta Popescu, sumă care trebuie plătită direct avocatei;

– 300 EUR pentru cheltuielile de secretariat ale Asociației pentru Apărarea Drepturilor Omului în România (Comitetul Helsinki).

121. La rândul său, Guvernul consideră excesivă cererea depusă în ceea ce privește onorariul avocatelor. De asemenea, acesta observă că reclamanta nu a prezentat documente justificative pentru cheltuielile de secretariat.

122. În conformitate cu jurisprudența Curții, un reclamant nu poate obține rambursarea cheltuielilor de judecată decât în măsura în care se stabilește caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În speță, ținând seama de criteriile menționate, de decontul detaliat al orelor lucrate care i-a fost prezentat și de problemele pe care le-a ridicat prezenta cauză, Curtea acordă pentru cheltuielile de judecată suma de 2 500 EUR, care trebuie plătită direct doamnei Macovei, și suma de 2 100 EUR, care trebuie plătită direct doamnei Popescu.

C. Dobânzi moratorii

123. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE,

1. *Declară* cererea admisibilă cu privire la capetele de cerere întemeiate pe art. 6 § 1 și pe art. 13 din convenție în ceea ce privește durata nerezonabilă a procedurilor inițiate de reclamantă și cu privire la un recurs efectiv în această privință, și pe art. 9 din convenție și pe art. 1 din Protocolul nr. 1, considerate separat și combinate cu art. 13 și 14 din convenție, și inadmisibilă pentru celelalte capete de cerere;

2. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 6 § 1 din convenție în ceea ce privește durata procedurilor inițiate de reclamantă;

3. *Hotărăște* că a fost încălcat art. 13 din convenție ca urmare a inexistenței în dreptul român a unui recurs eficace care să permită reclamantei să invoce durata excesivă a procedurilor interne;

4. *Hotărăște* că nu este necesar să se examineze pe fond capetele de cerere întemeiate pe art. 9 din convenție și pe art. 1 din Protocolul nr. 1, considerate separat și combinate cu art. 13 și 14 din convenție;

5. *Hotărăște*:

a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânării definitive a hotărârii, în conformitate cu art. 44 § 2 din convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda națională a statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății:

i. 4 400 EUR (patru mii patru sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit, cu titlu de prejudiciu moral, sumă ce va fi plătită reclamantei,

ii. 2 500 EUR (două mii cinci sute de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată reclamantei cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată, care trebuie plătiți direct primei reprezentante a reclamantei, doamna Macovei, și 2 100 EUR (două mii o sută de euro), plus orice sumă ce poate fi datorată reclamantei cu titlu de impozit, pentru cheltuielile de judecată, care trebuie plătiți direct ultimei reprezentante a reclamantei, doamna Popescu;

b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;

6. *Respinge* cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba franceză, apoi comunicată în scris, la 7 aprilie 2009, în temeiul art. 77 § 2 și 3 din regulament.

Santiago Quesada
Grefier

Josep Casadevall
Preşedinte